

A tojáshozamemelés a fácán voliertenyésztésénél

SZEDERJEI ÁKOS

A mezővédő erdősávok létesítésével az átalakított terület új viszonyainak megfelelően kell kialakítani az erdősávok zoocoenosisát is. Az erdősávok nagyon alkalmasak a fácán elszaporítására, ami fontos népgazdasági érdek, mivel a fácán az értékes húsán kívül azzal is nagy hasznot hajt, hogy a mező- és erdőgazdagságot károsító rovarokat és növényeket pusztítja. Különösen a nagyüzemi gazdálkodás nyomán sok helyen fellépő károsítók elleni biológiai védekezés szempontjából fontos vadfaj a fácán. Spangenberg írja: »A mezővédő erdősávokban élő madarak túlnyomó többsége rengeteg hasznot hajt és ezek között a legfontosabb a fogoly és a fácán — valahányszor a fogoly és a fácánállomány a mértéktelen lelövés és a kedvezőtlen klimatikus viszonyok következtében erősen megfogyott, mindannyiszor megfigyelték a mezőgazdálkodásra káros rovarok nagyfokú elszaporodását«.

A fácán tenyésztésének három változatát különböztetjük meg:

1. A természetes vagy vadon való tenyésztésnél, a megfelelő terület kiválasztása és betelepítése után, csak védeni és szabályozni kell az állományt. A betelepítés történhet tojáshozatás és keltetésével, csirkehozatás és felnevelésével vagy kifejlett tenyésztörzsek hozatásával.
2. A félvad tenyésztésénél »tojáslopással« emeljük a tojáshozamot. A veszélyeztetett területről begyűjtjük a tojásokat. Szükség esetén télen volierben (a tojás megindulása előtt szükséges »jó kondícióban«) tartjuk a törzsanyagot.
3. A leggyorsabb elszaporítást a mesterséges vagy voliertenyésztés biztosítja, amikor jó környezeti viszonyok között, megfelelő takarmányozással tojatjuk le a tenyészanyagot, neveljük fel és válogatjuk ki a csirkéket.

Sajnos, a fácán vadon való szaporodását az ökológiai viszonyok annyira befolyásolják, hogy a természetes vagy vadon való tenyésztésnél a szaporodás jó körülmények mellett is évente csak kétszeres vagy háromszoros. Például a XVI. században már tenyésztették a fácánt a cseh-szlovákiai híres zsidlohovicei fácánosban (Dél-Morvában), és ma is kitűnően kezelt fácános van ott, de az évi szaporulatot — félvad tenyésztés mellett — itt is tyúkonként csak két- és félszeresre becsülik. Tehát ha azt akarjuk, hogy a szaporulat üteme gyorsabb legyen, volierben kell a fácánt tenyészteni. A voliertenyésztés nagy hozzáértést, sok aprólékos, gondos munkát és szeretetet kíván. Ehhez csak akkor kezdjük, ha megvannak a szükséges előfeltételek. Sajnos, hazánkban nagyon kevés vadgazdálkodással foglalkozó szakkönyv van, amely a korszerű fácántenyésztéssel foglalkozik, és még kevesebb az olyan szakember, aki volierben sikeresen tenyésztett is fácánt. Ezért nagyon is indokolt volt a mezővédő erdősávok létesítésével és az ezzel kapcsolatos kutatásokkal egyidejűleg a voliertenyésztési kísérletek megindítása. A megfigyelések az 1950. és 1951. évben történtek a Gödöllőtől nem messze levő fácántelepen.

A kísérleteket és a megfigyeléseket hat kutatási csoportba osztottuk:

I. Melyik a legmegfelelőbb tenyésztési mód. II. Milyen tenyészanyag biztosítja a legjobb eredményt. III. A legmegfelelőbb takarmány keverék és mennyiség, étrend és etetési mód kikísérletezése. IV. Az ökológiai tényezők kedvező és kedvezőtlen hatásainak kikutatása a voliertenyésztésnél. V. A tenyésztésre legalkalmasabb tojások meghatározása. VI. A csibék megfelelő fejlődését biztosító takarmánykeverék kikísérletezése és a csibék normális fejlődési ütemének a megállapítása. A felsorolt kérdésekkel kapcsolatos kísérleti és megfigyelési eredményeket az alábbiakban közöljük.

I. *A voliertenyésztésnél háromféle módszert próbáltunk ki:* 1. a csoportos, 2. a hármas és 3. a nagy udvarban való tenyésztést.

A csoportos tenyésztésnél a tyúkok és a kakasok egy nagy közös udvarban vannak, öt tyúk és egy kakas ivararányban.

A háremrendszerű tenyésztésnél kis ketrecekben törzsenként különítik el az anyagot (hat-hét tyúkot és egy kakast).

A nagy udvarban való tenyésztés esetén egy nagy udvarban (például 40×40 m) két-három tyúk és egy kakas van együtt, és itt a fácányúkok maguk keltik ki a tojásokat.

Legjobban bevált a hárem tenyésztés. Előnye, hogy jól meglehet figyelni az egyedeket és ki lehet válogatni a jó tulajdonságú (pl. jó tojáshozamú), vagy a rossz tulajdonságú (pl. a tojásevő) egyedeket. Hátránya, hogy ez a legköltségesebb módszer, mivel az egyes törzseket elválasztó kerítések megépítése nagyobb befektetést igényel. Kevésbé jó a csoportos tenyésztés. Ezeknek jóval kevesebb volt az átlag tojáshozama, nem lehetett kiválogatni a jó tojókat és a jeles tenyészkesztségű kakasokat és végül nagyon sok megfigyelést igényelt a tojásevők, vagy egyéb rossz tulajdonságú egyedek kiválogatása is. A nagy udvarban tartott fácánok hozama sem volt megfelelő és nem állt arányban az ilyen rendszerű tenyésztéshez szükséges költségekkel.

Végző következtetésképpen megállapítjuk, hogy amíg nincs éveken át kiválogatott tenyészanyagunk, illetve ezeknek az ivadéakai, addig a tenyésztés hárem rendszerrel a leg-eredményesebb. Amikor már sikerült megfelelő tenyészállományt biztosítani áttérhetünk a csoportos tenyésztésre.

II. *A tenyészanyag kiválogatására* 1950-ben nem volt mód, mert az ország különböző területeiről, mint Tompa-Kelébia, Mosonmagyaróvár, Gemenc, Kecskemét, Galgamácsa, Iaszeg, Valkó, Selye stb. elpusztult állományok maradványaiból, válogatás nélkül lehetett csak a tenyészanyagot befogni. A befogás időpontja 1950. januártól március hó végéig húzódott. 318 tyúk és 186 kakas érkezett Gödöllőre. Ebből tenyésztésre 250 db tyúkot és 46 db kakast választottunk ki, a többit pedig a fácános rezervátumok kapták meg vérfefrissítésre. A megmaradt tyúkok és kakasok is nagyon kevert és gyenge anyagot képeztek, de ebben az időben nem lehetett jobb tenyészállományt beszerezni.

A különböző törzsek havi tojáshozamát ábrázoló görbén (1. kép.) az egyes törzseket (boxonként elkülönítve) római számmal jelöltük. A XVII-es jelölés a közös udvar összes hozamát jelenti. A görbe szemléltetően mutatja mennyire lényeges a tenyészanyag kiválogatása, mert annak ellenére, hogy a különböző törzsek hasonló körülmények között, ugyanazt a takarmányt kapták, mégis nagyon nagy különbségeket látunk a hozamban, mert míg egyes törzsek tyúkjainak a tojáshozama átlag 20–40 db-ig felment, addig a gyengébb törzsek átlaga a 10 db-t sem érte el. Az egész állomány átlaga tyúkonként 20,5 drb tojás volt. *A legjobb eredményt a II. sz. törzs tyúkjai hozták, tyúkonként 41 db tojást. (Magyarországi csúcs-eredmény!)* Minden törzsnek elkészült a tojáshozam görbéje, amit sajnos helyszűke miatt itt nem közölhetünk. Röviden megemlítjük, hogy a jól tojó törzsek hozamgörbéje egyenletes, nincsenek nagy hullámzások és csak ritkán esett a napi hozam 3 tojás alá (ami tekintve, hogy egy törzsen 7 tyúk volt csaknem 50%-ot jelent). A rosszul tojó törzseknél nagy kilengések voltak, gyakran teljes kihagyásokkal és végül volt törzs — (a XIII. sz.) — melynél a hét tyúk összesen 4 db-t tojt.

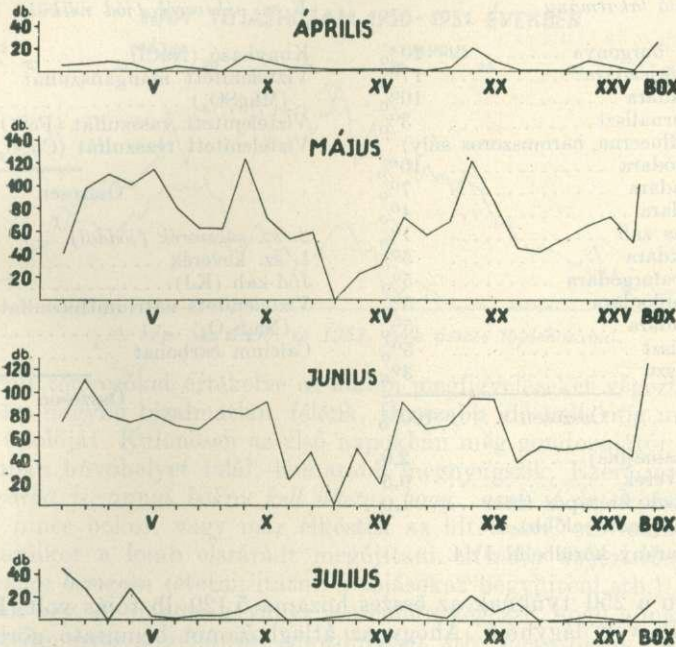
Az egyes törzsek hozama közötti nagy különbség mutatja, hogy csak jól kiválogatott tenyészanyaggal gazdaságos tenyészteni. A válogatásnál a tojások termékenysége is tekintettel kell lenni, mert a megfigyelések szerint azok a tyúkok, melyeknek tojásai az előző évben fiasabbak voltak, a következő években is termékenyebbek lesznek.

A legjobb tojáshozamot az 1 és 2 éves tyúkoktól kapjuk, ha azokhoz 1–3 éves kakasokat teszünk. Egyes tyúkoknál megeshet az, hogy a három év elérése után is jól tojnak,

de később a kor növekedésével a tojási készség csökken. Öreg egyedeket nem érdemes voliertenyésztésnél a telepen tartani. A kiválasztás fontosságát igazolja az, hogy 1951-ben annak ellenére, hogy általában az 1 és 2 éves tyúkok tojnak a legtöbbet — a legmagasabb hozamot azok a 3 évesek érték el, amelyeket már 1950-ben, mint tenyésztésre alkalmasakat kiválogattak.

III. Több különböző tápértékű takarmány keverék, különböző mennyiségben való adagolását próbáltuk ki és a legjobb eredményt a következő keverékkel érték el.

A GÖDÖLLŐI FÁCÁNTELEP 1950 ÉVI TOJÁSHOZAMA HÓNAPONKÉNT ÉS BOXONKÉNT.

1. kép. A különböző törzsek (boxszonként elkülönítve) havi tojáshozama.

1950. VII—XII. és I. hónapokban. Fejadag napi 50 g.

Fenntartó takarmány.

30% aljbúza,

30% kölesmag,

40% tengeri

+ annyi zöldtakarmány (akáclevél, lucerna, lóhere, csíráztatott gabona stb.), amennyit elfogyasztanak + 0,5% sókeverék.

Táparány körülbelül 1 : 10.

1951. II. hónapban. Fejadag: napi 60 g.

Előkészítő takarmány.

Összetétel: Kukorica	40%
Aljbúza	20%
Zab	5%
Szójadara	8%
Húliszt	2%
Köles	5%
Cirok	20%
	<hr/>
	100%

+ zöldtakarmány (mint előbb). Táparány körülbelül 1 : 8.

1950. III—IV—V—VI. hónapban. Fejadag: napi 70 g.

Tojáló takarmány

Összetétel: Főtt burgonya	20%
Kukoricadara	17%
Búzadara	10%
Luernaliszt	3%
(Zöldlucerna, háromszoros súly)	
Borsódara	10%
Árpadara	7%
Zabdara	4%
Csírás zab	1%
Cirokdara	5%
Napraforgódara	5%
Pohánkadara	5%
Szójadara	5%
Húliszt	5%
Vérliszt	3%
	<hr/>
Összesen	100%

Csukamájolaj	2,0
Sókeverék	0,5
Izspolt krépor futor ..	1,0

+ zöldtakarmány (mint előbb).

Táparány körülbelül 1 : 4.

1. sz. sókeverék (jód nélkül)

Konyhasó (NaCl)	50,00 kg
Víztelenített mangánszulfát (MngSO ₄)	0,850 kg
Víztelenített vasszulfát (FeSO ₄) ..	0,550 kg
Víztelenített rézsulfát (CuSO ₄) ..	0,020 kg
	<hr/>
Összesen	51,420 kg

2. sz. sókeverék (jóddal)

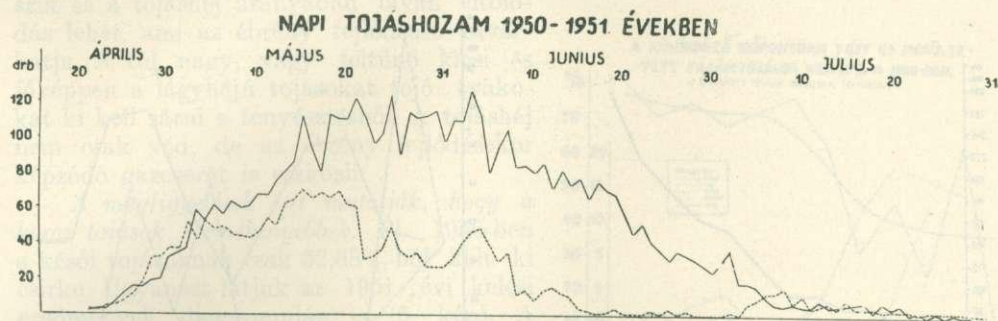
1. sz. keverék	51,420 kg
Jód-káli (KJ)	0,035 kg
Víztelenített nátriumthiosulfat (Na ₂ S ₂ O ₃)	0,032 kg
Calcium carbonat	0,035 kg
	<hr/>
Összesen	51,522 kg

1950. évben a 250 tyúknak az összes hozama 5.129 db tojás volt. Ebből 214 db tört el és 41 db volt lágylájú. Ahogy az átlaghozamot bemutató görbére (2. kép) nézünk, azonnal szembeötlök az egyenletes emelkedés és a lassú, ugyancsak egyenletes június végi, július eleji esés, ami elsősorban a helyes takarmányozás és a jó tenyésztés jellemzője. Itt nincsenek nagy kilengések, kihagyások, hanem amikor április 21-én megindult a tojás, a görbe egyenletesen kezdett emelkedni és május 21-től június 4-ig volt a legmagasabb —, majd lassan egyenletesen esett le. A kisebb kilengéseket a nagyon gyenge X. és XV. sz. törzsek okozták.

Az 1951. évi összes hozam görbéjénél két, azonnal szembeötlő rendelleneséget találunk. Az első a nagy hullámvölgyek, mint a május 9-i, 24-i és 28-i, második a hirtelen nagy esés május 21. és 31. között, majd a június 8-tól kezdődő csaknem teljes kihagyás. Az elsőre, a szokatlanul mély hullámvölgyekre, nehéz magyarázatot adni. Valószínűleg az egy-két napos erős lehűlés, a második két völgynél pedig a tömeges látogató csoportok, vagy a becsapó ragadozómadár zavaró hatása volt az ok. A második nagy rendellenesség oka a helytelen takarmányozás. Május közepén elfogyott a telepen az ERTI által előírt takarmánykeverék és a szükséges tojató takarmány helyett csak fenntartó takarmányt kaptak a fácánok. Különösen hiányzott a jó tojás-hozamhoz szükséges fehérjét tartalmazó takarmány, ami csak június végére érkezett meg. Ez okozta a július elején látható kis emelkedést.

Az 1951. és 1950. évi görbék összehasonlításával könnyen érthető a helyes takarmányozás fontossága. Szükséges a fenntartó, előkészítő és a tojató takarmány különböző tápértékű összetételben és mennyiségben való adagolása, mert ezzel emeljük a tojáshozamot.

IV. A természetes körülmények között való tenyésztésnél az ökológiai tényezők a szaporodásra döntő befolyással vannak. Ha nem is ilyen mértékben, de megtalálhatók ezek a volier-tenyésztésnél is. Különösen fontosak: 1. A vadon befogott fácánok szelídítését elősegítő tényezők. 2. A repülőképesség csökkentését biztosító mechanikai behatások. 3. Az időjárás, különös tekintettel a fényhatásokra. 4. A tenyészanyag befogásának az ideje. 5. A különféle zavaró hatások, mint a sok jövés-menés, látogatók, ragadozó veszély, stb. 6. Fertőzési veszély. 7. Talajviszonyok.

2. kép. Az 1950. és 1951. évek összes tojáshozama.

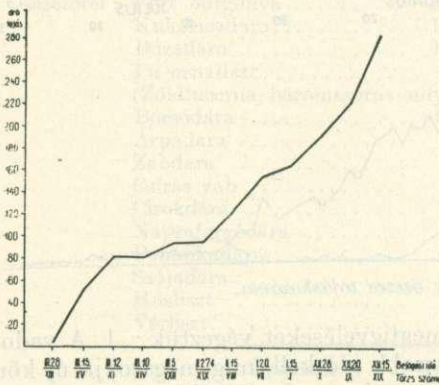
A felsorolt tényezőket értékelve az alábbi megfigyeléseket végeztük: 1. A vadon befogott fácán nagyon bizalmatlan, félénk. Hosszabb idő kell, míg megszokja új környezetét és ápolóját. Különösen az első napokban még gondozójától is riadtan menekül, ha azonban búvóhelyet talál, hamarabb megnyugszik. Ezért minden kis ketrecbe és közös udvarba is, annyi bokrot kell ültetni, hogy azok jó és elegendő fedezetet adjanak. Ahol nincs bokor, vagy már elkéstek az ültetéssel, ott lombos galyakat kell bevinni és amikor a lomb elszáradt megújítani. Mindig ugyanabban az időpontban kell a fácánokhoz bemenni (etetni, itatni, a tojásokat begyűjteni stb.). Ezt a gondozást lehetőleg csak egy, de mindig ugyanaz a személy végezze, hogy annak hangját (rövid füttyökkel eredményes a szelídítés), mozdulatait stb. megszokják. Ahol nincs búvóhely és nem szokják meg gondozójukat, ott állandóan fel-fel röppenve vergődnek a fácánok és összetörik, megsértik magukat és tojásaikat is.

2. A repülőképesség csökkentésére több eljárást próbáltunk ki: úgy mint a szárnytollak hosszanti, vagy haránt irányban való levágását, a »ruffolás« az első és másodrendű-evezőtollak eltávolítása, ugyanazon tollaknak az összekötése, lekötése, vagy fémkapcsokkal való rögzítése, a szárny csonkítása, rövidítése és a Szabados Antal, volt ERTI kutató által 1950-ben itt kipróbált új eljárás a II. és III. kézközépcsontnak megfelelő csontnak (metacarpus) zúzása. A legjobban bevált a Szabados-féle eljárás. (Részletes leírását az érdeklődők megtalálhatják a Magyar Állatorvosok Lapja 7. évf. 1952. január 15-i számában.)

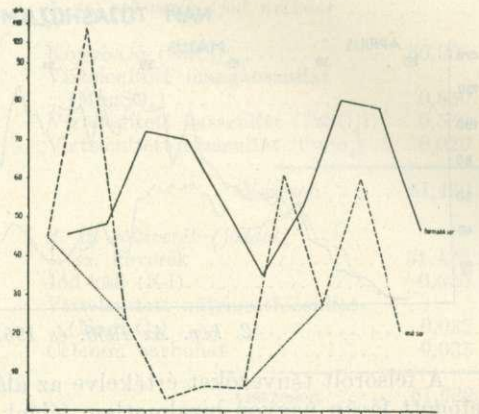
3. Az időjárás, elsősorban a fényhatások is befolyásolják a tojáshozamot. Dr. Csukás Zoltán professzor szerint »a D-vitamin, vagy a napfény hiánya valószínűleg azáltal csökkenti tevékenységét, hogy az egyébként friss tojásban a fejlődő ébrény nélkülözi a mész felvételéhez szükséges serkentő anyagokat«. Morley szerint a mesterséges fény (villany, kvarc) hatására egy hónappal előbb kezdenek a tyúkok tojni. Más további kísérletek szerint az ibolyántúli besugárzás fokozza a kelési képességet. Ha nincs lehetőség mesterséges fényhatások biztosítására, annyit mindenképpen meg kell

tenni, hogy a telep, különösen a tojás megindulás előtt és a tojási idény alatt optimális mennyiségű napfényt kapjon. Ezért a volier kitettsége déli, vagy délkeleti legyen és ebből az irányból ne szegélyezze erdő, viszont a veszélyes állandó szél irányában és északon szálás és nyugatról rudas erdő védje a telepet.

A 3. képen láthatjuk a befogási idő és a tojáshozam közötti összefüggést, amiből világosan látszik, hogy minél később kerülnek a fácánok a ketrecekbe, annál kisebb lesz a tojáshozam. A befogásnál és az azt követő szállításánál a fácánok többé-kevésbé törődnek, néha meg is sérülnek. Idő kell, amíg ezeket a sérüléseket kiheverik, az új környezetet megszokják, ezért januárban már a telepen kell lenni a tenyészanyagoknak. Itt említjük meg, hogy ott ahol ezeket befogják, nem lehet vadászni, mert a sörétezett tyukok nem fognak tojni.

3. kép. A befogási idő és a tojáshozam közötti összefüggés

4. kép. A tenyészanyag nyugalma és a tojáshozam közötti összefüggés.

A tojáshozamot csökkentő különféle zavaróhatásokat is ki kell küszöbölni. Ilyenek: a ketrecekben való többszöri bemenetel, a telep látogatói, kutyák, a telep körül és fölött mozgó ragadozók stb. A zavarás hatását jól érzékelteti a 4. kép, — ahol a tenyészanyag nyugalma és a tojáshozam közötti összefüggés kiértékelése látható. 1951-ben anyagmegtakarításból úgy állították össze az egyes törzsek ketreceit, hogy nem volt minden törzs boxának külön ajtaja, hanem három sort képeztek ki, úgy, hogy amikor a legbelső sorba mentek, átjártak az első és második sorban lévő boxokon. Ez azt eredményezte, hogy az első sor tyúkjait naponta kétszer, — többször zavarták, mint a harmadik sor törzseit. Ez meg is látszott a tojáshozamon, mert míg az első sor tyúkjai csak 362 db-t tojtak, addig a harmadik sor törzseinél 588 db tojás volt az eredmény. Az 5. képen is láthatjuk, hogy a harmadik sor tyúkjainak hozama két kivétellel mélyen alatta van az első sor hozamának. A két kivételnek (34. és 49. sz. törzsek) az az oka, hogy ebben a két törzsben még 1950-ben kiválogatott, kiváló tehetségű tyukok voltak, amelyek már 2 éve ott lévén, megszokták a telepet, így ezekre kevésbé hatott a zavarás, mint a többi, egykorú tyukokból összeválogatott törzsre.

6. Igen jelentős a fertőzés veszélye. A fácán betegségei hasonlóak a házityúk betegségeihez, de a fácán nem annyira érzékeny a betegséggel szemben, viszont megbetegedés esetén rendszerint nagyobb a pusztulási arány a házityukokénál. Ezért nagyon szükségesek a preventív védekezési módszerek: A telepet évente legalább egy alkalommal fertőtleníteni kell. Aki a telepre lép előtte mindig fertőtlenítsse cipője talpát.

A telep személyzete és az ott dolgozók ne járjanak olyan helyekre, ahol házi baromfi van. Saját, — fertőzésmentes kotlókkal költessünk. Ha mégis hozatni kell a kotlókat, úgy ezeket előzőleg egy ideig karanténban kell megfigyelniük. Csak garantáltan beoltott kotlókat vigyünk a telepre. Végül megemlítjük, hogy a legnagyobb tisztaságra kell törekedni.

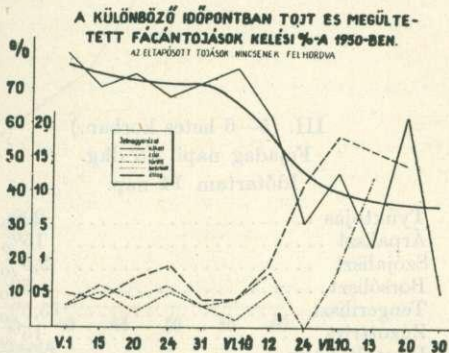
7. *Talajviszonyok.* A volier talaja üde, homokos legyen, ahol a fácán jól tud kaparni. Kötött, mély talajon a voliert vastag homokréteggel szórjuk fel, mert felhőszakadás esetén az eső a sárba beleveri a fácánokat. A víz sohase álljon meg a volierben. *Ha a talajból valamilyen tápanyag hiányzik, azt a sókeverékben adagoljuk.*

V. *A tenyésztésre alkalmas tojások kiválogatása jelentős tényező.* Legjobb a közepes, átlagos nagyságú tojás. A különösen nagy, vagy a kicsi tojásokban, — a fehérje, a szik és a tojáshéj arányában olyan eltolódás lehet, ami az ébrény fejlődését zavarhatja. A túl nagy, vagy feltűnő kicsi és főképpen a lágyhéjú tojásokat tojó tyukokat ki kell zárni a tenyésztésből. A tojáshéj nem csak védi, de az ébrény fejlődésekor képződő gázcserét is eszközli.

A megfigyelések mutatják, hogy a korai tojások termékenyebbek. Pl. 1950-ben a késői tojásoknak csak 52,68%-ból kelt ki csirke. Ugyanezt látjuk az 1951. évi kelési eredmények diagrammján is (5. kép). A többi telepen végzett megfigyelések is erre az eredményre vezettek. Ezért a korai tojásra kell törekedni.

Itt említjük meg, hogy a *gyakori tojásrakás — ha a tyukok egyébként is alkalmasak és a kakasok megfelelő ondot termelnek — nem csökkenti a tojások termékenységét.* Ha valamely törzsnél nem megfelelő a kakas, úgy ki kell cserélni. Egyébként egy tojási idényben nem indokolt a kakascseré. Az egyik telepen állítólag ezzel átlagos tojáshozam emelést értek el, de számszerű és megbízható bizonyítékot erre vonatkozólag nem kaptunk. Ültetés előtt és alatt a tojások vizsgálásához jó tudni, hogy az ébrény a kilencedik napon már madáralak és hossztengegyével a tojás hossztengegyére merőlegesen helyezkedik el, a 14. napon 90 fokos fordulattal megfordul a tojás hossztengegyébe, úgyhogy a tojás tompább végéhez, a légkamrához kerül.

VI. *A csibék fejlődését döntően befolyásolja a megfelelő tápértékű és mennyiségű takarmány adagolása,* amely a csirkék fejlődésének megfelelően változik. A csirkék fejlődésük folyamán nemcsak súlyban, hanem a testük összetételében is változnak. A fiatal csibéknek kevés a tolla, nagyobb a víztartalma, izomzata gyenge, csontozata puha. *A fiatalabb szervezet gyorsan újítja meg magát.* (Ez az oka a fiatal csirkék gyakori vedlésének.) Ezért ebben az időben különösen fontos a megfelelő tápértékű és mennyiségű takarmánykeverék etetése. Itt helyszűke miatt nem tudjuk felsorolni a kipróbált takarmánykeverékeket, de közöljük a legjobban bevált receptúrát:

5. kép. 1950. évi kelési eredmények Gödöllőn.

Csibenevelő takarmány.

I. (2 naptól 14 napos korig.)

Fejadag 0,3 dkg. Időtartam 10 nap.

Húsliszt	10%
Tyúktojás	50%
Árpaliszt	20%
Zöldlucerna	20%
	100%
Mészó	2%
Csukamájolaj	1%

Táparány kb. 1 : 3.

II. (3—4 hetes korban.)

Időtartam 14 nap.

Fejadag 0,75 dkg.

Tyúktojás	40%
Árpaliszt	10%
Szójaliszt	10%
Borsóliszt	10%
Kenyérbél	20%
Zöldlucerna	10%
	100%
Mészó	2%
Csukamájolaj	1%

Táparány kb. 1 : 4.

III. (5—6 hetes korban.)

Fejadag napi 1,5 dkg.

Időtartam 14 nap.

Tyúktojás	20%
Árpaliszt	15%
Szójaliszt	2,5%
Borsóliszt	5%
Tengeriliszt	15,5%
Zúzott rizs	15%
Hántolt köles	15%
Kenyérbél	5%
Húsliszt	2%
Napraforgó	2%
Pohánkaliszt	3%
	100%
Mészó	2%
Csukamájolaj	1%

IV. (7—8—9 hetes korban.)

Fejadag : napi 2 dkg.

Időtartam 21 nap.

Főtt burgonya	10%
Búzadara	15%
Árpaliszt	10%
Szójaliszt	1%
Borsóliszt	1%
Tengeriliszt	16%
Pohánkaliszt	10%
Húsliszt	1%
Vérliszt	1%
Zúzott rizs	15%
Hántolt köles	20%
	100%
Mészó	2%
Csukamájolaj	1%

V. (10—11—12. hetes korban.)

Fejadag : napi 2,5 dkg.

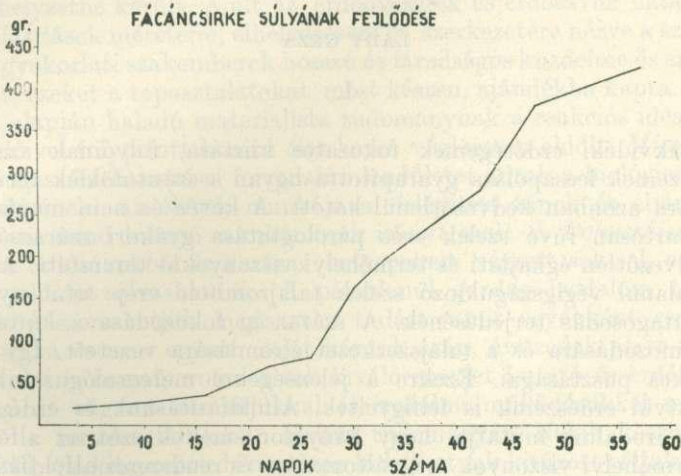
Időtartam : 21 nap.

Főtt burgonya	15%
Alj. búzadara	15%
Árpadara	10%
Szójadara	0,5%
Borsódara	—
Tengeriliszt	34%
Pohánkadara	15%
Zúzott rizs	10%
Vérliszt	0,5%
	100%
Mészó	2%
Csukamájolaj	0,3%

Táparány kb. 1 : 8.

A közölt takarmánykeverékekkel etetett csirkék *súlyfejlődésének normál görbéjét* láthatjuk a 6. képen, ennek segítségével a telepvezető jó támpontot kaphat a csirkék jó vagy rossz fejlődésének kiértékeléséhez. *Az átlagnál jobban fejlődő csirkéknek többnyire nagyobb a tápanyagátalakítóképességük és nagyobb a növekedési erélyük, tehát ezeket kell a tenyésztésre kijelölni, különösen akkor, ha a szülőknél a tojáshozam is átlagon felüli volt.*

A megfigyeléseket összegezve, röviden az alábbi eredményekre jutottunk :

6. kép.

Amíg nincs éveken át kiválogatott tenyészanyagunk hárem-rendszerrel kell, tenyészteni és csak a megfelelő állomány állandósítása után térhetünk át a csoportos tenyésztésre. A telepet északról és a veszélyes szél irányából fasorokkal kell védeni, viszont úgy helyezük azt el, hogy különösen a tojási idő előtt és alatt megfelelő mennyiségű napfényt kapjon. A tenyészanyagot olyan gyorsan fejlődő korai csirkékből válogassuk ki, melyek nagy tojáshozamot adó és megfelelő termékenységű törzsek-ből származnak. A legnagyobb hozamot az 1 és 2 éves tyukok hozzák, ha ezekhez 1, 2, 3 éves kakasokat adunk. Egy tenyészidő alatt csak akkor szükséges a kakascere, ha tojáshozam csökkenést, vagy a termékenység csökkenését vesszük észre. A tenyésztésre az átlagos nagyságú tojások a jók. A tojásrakás gyakorisága nincs a termékenység kárára. Az állományt annyira kell megszelídíteni, hogy az a telepen elkerülhetlenül szükséges mozgást megszokja. Ezt azzal érhetjük el, ha minden zavaróhatást kizárunk, az állományt idejében befogjuk, a fácánokhoz mindig csak ugyanaz a személy megy be és végül ha a fácánoknak elegendő búvóhelyük van. A fertőzés veszélyét preventív védekezéssel kell elkerülni. A repülőkészség csökkentésére a legjobban bevált a metacarpus lezúzása. A nagy hozamot és a jóminőségű állományt csak a jó összetételű és mennyiségű takarmánykeverék adagolásával lehet elérni. A volier-tenyésztés akkor rentabilis, ha nagyüzemi tenyésztéssel, megfelelő személyzettel és berendezésekkel dolgozunk.